

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

V. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 MARS 1916.

Nr 6.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramsadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1916 Kr. 1:35.
Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

Lästmakaregatan 6 I, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

Öppen vardagar kl. 1/2 1—1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

"Rösträtten först."

Man har under dessa världskrigets år fått bevittna en allmän uppryckning bland kvinnorna i de flesta länder, kanske mest märkbar i de krigförande, där kvinnorna av omständigheternas makt tvingats att intaga sin ståndpunkt och bruka förut oanade krafter. Den mannens samhälleliga gärning, som den tyska kvinnan skattat så högt och betraktat som något för mannen oavhängigt, har hon nu måst lägga på sina egna skuldror, och det var inte så märkvärdigt som hon trott. Detta har ökat hennes självförtroende och, får man väl hoppas, kommer i framtiden att resultera i att hon inte frivilligt uppger de landvinningar som vunnits. I England känner sig varje kvinna som medborgare och skyr varken arbete eller uppoffringar, när det gäller fosterlandet, och detsamma kan med skäl sägas om Frankrikes kvinnor. Den insats dessa länders kvinnor gjort och den osvikliga trofasthet, med vilken de ställt sig på mannens sida och hjälpt att bära deras bördor, kan endast värderas på ett sätt, att mannen, när fred blir sluten, erkänna kvinnorna som medborgare.

För första gången i Kanadas historia har det hänt att en provins, Manitoba, utan att en enda röst höjts till opposition, genomfört kvinnornas rösträtt och valbarhet, och denna provins äger en befolkning, större i antal än staterna Wyomings, Nevadas och Delawares tillsammans. Manitoba är en jordbruksprovins, och farmarnas hustrur, som troget stått sina män bi och odlat upp stora domäner, erhålla nu sin välförtjänta lön. Det var också i känslan av samma ansvar och samma rättigheter, som män och kvinnor i

När jag ser tillbaka på de år, under vilka kvinnorna kämpat för politisk likställighet, är jag mer än någonsin övertygad om att kampen varit mödan värd, ty intet större kan komma till en människa än kärleken för ett upphöjt mål och rättigheten att få viga sitt liv åt detta mål.

Anna Howard Shaw.

Sommarmöte 1916.

Inbjudan till Strängnäs.

Manitobas parlament, uppe på läktarna och nere i salen, när rösträtten gått igenom, reste sig och unisont sjöng sin nationalsång "O, Kanada".

I Förenta staterna pågår rösträttsarbetet oförtrutet, och där har mrs Chapman Catt höjt stridsropet "Rösträtten först". Det måste vara de amerikanska kvinnornas valspråk, tills målet är vunnet.

Även i Holland förmärkes en stark rösträttsrörelse bland kvinnorna, alla partiets kvinnor ha nämligen enat sig om kravet på frågans lösning som där synes nära förestående. När man bevittnar dessa böljeslag av kraft och arbetslust och energi, måste man ställa sig den frågan: "Hur är det i vårt land?" Har rösträtten, eller, närmare uttryckt, viljan att som medansvariga taga del i fosterlandets öden, bemäktigat sig den stora massan av Sveriges kvinnor? Finns hos oss den solidaritet och den offervilja, som präglade exempelvis de krigförande ländernas kvinnor, och ha vi till fullo förstått det ansvar, som vilar på dem, vilka få njuta fredens välsignelse?

Tyvärre måste man säga sig, att den tomma nöjeslystnaden, lyxen och njutningsbegäret sällan tagit sig så extrema uttryck som under dessa tider. Det är som hade kvinnorna glömt sina medsystrars omätliga lidanden, glömt att Europas jord alltjämt dränkes av människoblod, och att krigets fruktansvärda förbannelse ännu trycker sitt insegel på Europa.

Det fordras en uppryckning även bland Sveriges kvinnor, vilka inom det egna landet ha så många problem, som ännu vänta på sin lösning. Det är inte rätt att de lämna dessa åt slumpen, eller åt ett fåtal att avgöra, ty de frågor, som i vår tid stå på dagordningen, beröra varje individ inom nationen, och det är varje individs plikt att inte utgöra en torr gren på samhällsträdet utan känna sin samhörighet med det hela. När skola Sveriges kvinnor nå dit?

Sedan Södermanlands länsförbund av L. K. P. R. enhälligt, genom sitt förtroenderåd, beslutat att anordna ett sommarmöte i Strängnäs, får jag härmed i egenskap av förbundets ordförande och å dess vägnar vördsamt inbjuda allt Sveriges kvinnorösträttsfolk till detta möte. Ehuru tills dato intet sammanträde hållits, vare sig med förtroenderådet eller dess arbetsutskott, utan det beslut, som fattats, åstadkommits brevledes, anser jag mig dock kunna och böra framlägga en interimspan för mötets karaktär. Och detta efter samråd med Landsföreningens ordförande. Reservation naturligtvis för ändringar och tillägg vad detaljerna beträffar.

Pro primo har man tänkt sig att diskussionsfrågor, med inledningsföredrag, uttalanden och beslut, helt och hållet skulle uteslutas. Detta så mycket mer, som ju mötet icke äger de kvalifikationer i egentlig mening, som böra vara förutsättningen för någonting dylikt. Inga val av ombud, eller annan dokumentering för deltagande i våra sommarmöten, förekomma ju, som känt är. Ett enda undantag skulle ju kunna tänkas, nämligen om vårt ärade V. U. skulle få något på hjärtat, som det önskade meddela. Men då får V. U. i egen hög person på lämpligt sätt själv ingripa. Jag har emellertid hört, att ännu åtminstone föreligger intet ärende av brådskande art. Det skulle vara det enda, om riksdagen — —!

Således, för så vitt jag vet, blir det inga torra diskussioner. Tror knappast att detinge för sig i det syréndoftande Strängnäs vid *midssommartid*. Det vore nämligen lördagen och söndagen den 17, 18 juni. Vad som kommer att bjudas på under mötet, skall tillkännagivas, så snart vi hunnit ordna därom. Nu leva vi själva bara på tron, att allt skall bli vackert och bra. Om våra ärade gäster också sätta tro till detta, så blir det också vackert och bra. Ty tron försätter berg.

De yttre betingelserna ha vi i den härliga naturen vid Mälarens kanske vackraste strandområde, de blommande syrérnerna och körsbärsträden. Och mitt uppe i grönskan, den vitbe-

römda Domkyrkan med alla sina minnen. Staden själv, tyvärr allt mera stadslik, är en historisk plats, som vi alla veta. Men det tål vid att personligen förvissa sig därom.

Ja, och så skola vi ha tändande och värmande tal och lättsmälta föredrag. Stärkande och stödjande för de gamla, trogna kämparna. Väckande och uppbyggande för de ljumma och för dem, som under tidens lopp "drivits hit och dit av vädret". Ty min mening, och jag tror den meningen hyses av mina medkommitterade, är att till ett möte som detta böra så många som möjligt komma med. De nämligen, som hysa något intresse för svenska kvinnors krav på medborgarrätt. Således även de, som av ett eller annat skäl icke slutit sig till själva organisationen. De komma efter detta möte helt säkert på andra tankar. De skola komma att känna sig solidariska med oss alla och hjälpa oss.

Ja, kommen nu så många som möjligt! Medlemmarna av Männens förbund, och med dem liktänkande, vare också välkomna! Och all politisk partiskillnad skall vara utelyst. Dylikt fläktas bort av Mälarens vind. Alla samlas vi blott om detta ena: *Vi vilja att den svenska kvinnan skall bli erkänd medborgarinna i sitt eget land, så som hennes systrar i Finland, i Norge, i Danmark, på Island det äro.*

Strängnäs den 7 mars 1916.

Augusta Widebeck.

Ordf. i Södermanlands länsförbund.

Intryck från det stridande Tyskland.

Den berömde kirurgen, professor Patrik Haglund, har i Dagens Nyheter lämnat en synnerligen intressant skildring av sina intryck från två studieresor till det stridande Tyskland. Folkets andliga isolering, den fruktansvärda invaliditeten och en på senare tider i ögonen fallande krigströtthet har tilldragit sig professor Haglunds särskilda uppmärksamhet, och rörande kvinnorna, vilkas ställning i samhället undergått en stor förvandling, har han gjort följande iakttagelser, som torde vara av intresse för Rösträtt för Kvinnors läsare:

"Jag kan nu ej hjälpa att de tyska kvinnorna i all deras obestridda förtärlighet alltid synt mig litet — o, förlåten mig, tyska väninnor! — löjliga i sitt rentav rörande "seende upp" till varje, även det obetydligaste karlkräk. Nu tycker jag att de fått något frimodigt, målmedvetet över sig; de ge ett intryck av medvetenhet om vad de i själva verket nu på alla områden betyda. De måste nu utföra mycket s. k. manligt arbete, och de fullgöra det med heder. Se blott på de kvinnor man överallt träffar på i manligt arbete, t. ex. som konduktörer och förare på spårvagnarna, huru utmärkt väl och framför allt angenämt de fylla sin uppgift, och huru ofantligt litet man sakmar de manliga funktionärerna!"

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons å bestämd gång 20 öre pr mm. Årsannons 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. 8600, Allm. tel. 147 29, mellan 1—4 e. m.

Fridtjuv Berg.

Några minnesord.

Ater har döden borttryckt en medlem av den regering, som åvägabragt den första — och hittills enda — kungl. propositionen om rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor.

För Fridtjuv Berg, folkuppfostraren, som oavlatligt, i sin dagliga gärning och i sina offentliga värv, främst av allt arbetade för bildningens nedträngande till folkets djupa led, och som samtidigt kämpade för att de djupa leden skulle få medbestämmanderätt i fråga om rikets angelägenheter, för honom var det blott en konsekvens av hans övriga åsikter och av hela hans läggning, att han även skulle vara vän av kvinnans medborgarrätt.

Också yttrar han uti ett föredrag i Stockholm 1908: "Den principiella frågan, huruvida kvinnorna över huvud bära rösträtt eller icke, vill jag ej gärna beröra. Debatter härom förefalla mig numera så fruktansvärt gamla, att jag har svårt att betrakta dem ur annan synpunkt än den kulturhistoriska."

Längre fram i samma föredrag förekommer följande: "det är så långt ifrån att hemlivet är en från statslivet avskild värld för sig, att man snarare kan säga, att båda världarna stå i den innerligaste växelverkan."

"Staten beror av hemmen, och hemmen bero av staten. Huru skola hemmen kunna bli vad de böra bli, utan att vi lyckas lösa de stora frågor, som heta egnafrågan och jordfrågan, ålderdomsförsäkringsfrågan och fattigvårdsfrågan, sedlighetsfrågan och uppfostringsfrågan? Alla de uppräknade frågorna äro hemfrågor och kvinnofrågor, men de äro även politiska frågor och riksdagsfrågor. Och det är framför allt, emedan vi vid deras lösning behöva medverkan av kvinnorna, som vi liberala vilja ha dessa med i det politiska livet."

I ett föredrag i Kalmar 1912 talar han om betydelsen av att det politiska inflytande kvinnorna faktiskt äga, ehuru utan ansvar, förvandlas till ett inflytande med ansvar. Berg är här inne på samma tankegång, som Selma Lagerlöf utvecklar i sitt föredrag "Hem och stat", han vill se kvinnan som kamrat samarbete med mannen i och för det stora hemmet; staten.

Frid över den hugstore kulturkampens minne! Ett tack från rösträttskvinnor för den del han haft i arbetet för vår sak!

Karolina Widerström.

Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt

hade sitt årsmöte i Stockholm torsdagen den 26 februari. Vid därpå följande styrelsesammanträde nyvaldes till ordförande borgmästare Jakob Petersson i stället för direktör Ernst Beckman, som på grund av sjukdom undanbett sig återval, men dock kvarstår i styrelsen. Till vice ordförande utsågos d:r G. Sténhoff och docenten Sten De Geer. Föreningens sekreterare och kassaförvaltare är löjtnant Hedström, adress Saltsjö-Duvnäs.

Kommunalt röstberättigade kvinnor

kommen ihåg, då I på valdagen nedläggen Eder röstsedel i urnan, att I utöven en rättighet, för vilken miljoner kvinnor i andra länder ännu kämpa. Kommen ihåg, att rättigheter förplikta, och att I en dag skolen avlägga räkenskap över hur I förvaltats arvet.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga.

VI.

1. Anser Ni att världskriget kommer att påverka uppfattningen om kvinnans ställning som samhällsmedlem?

2. Anser Ni att världskriget kommer att befördra eller fördröja lösningen av kvinnornas rösträttsfråga?

Ytterligare svar ha inkommit från bl. a.:

Edwin Björkman:

I. Världskriget har, tror jag, redan djupt påverkat kvinnans ställning inom samhället, och kommer troligen att göra det ännu mer, dess langre kampen fortfar. Flera moment äro att beakta i detta sammanhang.

Det första är undrandragandet av stora massor av män från deras vanliga sysselsättningar inom de krigförande länderna. Därigenom ha kvinnorna i stort antal tvungits — eller satts i tillfälle — att intaga männens platser å områden, för vilka de hittills ansetts olämpliga eller odugliga. Huruvida detta är ekonomiskt eller politiskt önskvärt, angår oss ej här. Att det skett, är det enda vi ha att taga i betraktande. Detta *fait accompli* har å ena sidan satt kvinnorna i stånd att bevisa sin duglighet inom helt nya fält, medan det å andra sidan radikalt påverkat den allmänna uppfattningen av vad som för kvinnor är passande eller icke passande i arbetsväg.

Hela denna process kan grafiskt framställas under bilden av en stigande flodvåg. Fredsslutet torde nog följas av en viss ebb, då kvinnorna åter trängas tillbaka. Men svallvågen har likafullt lämnat märke efter sig, och den därav dragna lärdomen blir nog aldrig glömd. Enligt min uppfattning kommer en av krigets oundvikliga följder att bli kvinnornas ekonomiska och industriella likställighet med männen. Att denna likställighet ej ernås i ett enda slag, vare sig under eller efter kriget, är att förutse. Det synes till och med möjligt, att för någon tid efter krigets avslutande mannens arbete kommer att betinga högre premium än någonsin. Men även om så visar sig vara fallet, tror jag dock att slutresultatet blir det ovan antydda.

Det andra viktiga momentet är den stora minskningen av vuxna och arbetsdugliga män inom de krigförande länderna. Otivelaktigt kommer rasens självbevarelseinstinkt att framkalla ökat födelseantal efter krigets slut, och därigenom kommer kvinnans betydelse som moder att i mer än vanlig grad accentueras. Detta välkända fenomen har i flydda tider ofta hjälpt att återhålla kvinnans sociala utveckling. Om jag vågar tro, att resultatet denna gång blir ett annat, så beror detta på de ändrade förhållanden, vilka frambragts av den moderns industriella utvecklingen. Då större delen av det produktiva arbetet ännu utfördes

å fälten eller i hemmen, kunde kvinnorna påtaga sig ganska mycket av männens vanliga del i detta arbete, utan att deras ställning med hänsyn till männen därigenom ändrades. I stället samverkade arbetsökningen med ökat moderskap till att binda dem fastare än någonsin vid deras så kallade "naturliga sfär".

Nu är det annorlunda. Större delen av det produktiva arbetet har förlagts till fabriker, vilka fordra en stadig och rik tillgång på mänsklig arbetskraft för deras drivande. Finns ej manlig kraft tillgänglig, måste kvinnlig brukas, eller också måste fabriker stängas. Vem kan emellertid tvivla på nödvändigheten av ökad produktion inom alla grenar, då freden omsider möjliggör återuppbyggandet av allt vad kriget rivit ned? Och då, när en stor del av de huvudsakliga kulturländernas manliga befolkning ligger död eller odugliggjorts av sår, sjukdomar och strapåsar, får säkerligen kvinnokraften anlitas på ett sådant sätt och till en sådan grad, att en ny epok i släktets historia därav betecknas. Problemet moderskap plus fabriksarbete blir ett av de svårlostaste släktet haft att dragas med — men näppeligen torde någon dylik svårighet kunna hålla kvinnorna borta från fabriker.

Även inom ekonomiskt bättre lottade kretsar kommer den ändrade situationen att göra sig gällande, dels på samma grunder som inom kroppslig arbetarnas krets, och dels på grund av den utjämning i rikedomens fördelning, som helt säkert till sist framtingas av krigskostnaderna och krigsskatterna. Och när kvinnan en gång börjat arbeta på samma sätt och samma villkor som mannen, blir det omöjligt att i längden vidhålla hennes olikställighet som samhällsmedlem.

Ett tredje moment får sökas i den aktning kvinnorna avtvingat männen i de krigförande länderna genom det mod och den offervillighet, som av dem under krigets lopp ådagalagts. I England, till exempel, har jag ofta hört sägas, att detta moment allena redan avgjort frågan om kvinnornas upptagande inom medborgarkåren, ehuru naturligtvis krigets slut måste avvaktas, innan den som oundviklig erkända reformen blir genomförbar.

II. Jag tror, att kriget i stort sett kommer att påskynda lösningen av kvinnornas rösträttsfråga, även om en tillfällig politisk reaktion skulle medföra fredsslutets sinnesavspänning. Dels tror jag detta, emedan de ovan antydda ändringarna i hennes ställning som produktiv faktor torde göra en sådan lösning oundviklig. Dels tror jag det, emedan kriget synes ha övertygat stora grupper av tänkande män både inom de krigförande och de ännu neutrala länderna, att kvinnans ständiga medverkan i det politiska omdanningsarbetet blivit oundgänglig för världsfredens framtida bevarande.

Julia Svedelius:

Att besvara en fråga rörande framtida tänkesätt ställer sig nu svårare än någonsin. Ty så påtagligt ovisst har väl aldrig ett framtidsperspektiv varit, som det vi nu ha framför oss.

Jag föreställer mig, att om männen en gång skola vilja bli kvinnorna behjälpliga i deras strävan att erhålla en social kompetensförklaring — rösträtt är ju ingenting annat — då måste de först öppet erkänna, vad många av dem redan inse, att kvinnorna ha egenskaper, som verkligen behövas för samhällsbyggnaden, om den skall bli väl inredd och få de rätta proportionerna.

En sårad officer, som i höstas fördes genom vårt land, yttrade, när han sade farväl till sin sköterska: "Jag kysser er hand och böjer mig för det enda goda jag tror finns kvar på jorden — kvinnans oegennyttia, tålmod och kärlek. Kriget har rövat min tro på mycket. Men kriget har lärt mig tro på kvinnan —"

Man använder nog inga fraser, när man ligger lam till midjan, som denne man gjorde.

Då jag hörde sköterskan upprepa dessa ord, slog det mig, hur nödvändigt det är, att vi kvinnor verkligen grundlägga männens tro på oss, på vår vilja, vår uthållighet, vårt omdöme.

Tusentals män bliva hjälplösa genom krigets förhållande. Kvinnans krafter komma att tagas i anspråk för nya verksamhetsområden. Vi gå helt säkert till mötes en tid, under vilken nya traditioner skola bildas med hänsyn till kvinnans "duger eller duger inte".

Bergman-Österbergska samhällskurserna

komma att under tiden 15 mars—15 april förläggas till Stockholms län. Den första föreläsningen hålles i Vaxholm onsdagen den 15 mars. Ämne: Aktenskapslagen. Föreläsare: fröken Walborg Bergström. Övriga orter i länet, som erhålla föredrag, äro: Norrtälje, Rimbo, Åkersberga, Grödinge, Tungelsta, Rönninge, Tumba, Nynäshamn och Nykvarn.

Ny kvinnlig stadsfullmäktig i Malmö.

Vid röstsammanräkning inför magistraten i Malmö den 7 mars har till medlem av stadsfullmäktige utsetts fru Mathilda Persson (arbetarepartiets lista). Hennes man, riksdagsman Nils Persson, sitter förut i Malmö stadsfullmäktige.

Kvinnofrågor inför Riksdagen.

Förslaget om gift kvinnas rätt att föra talan inför domstol har av riksdagens båda kamrar antagits utan votering.

Hon rör sig ändå . . .

Att New Yorks, Massachusetts och Pennsylvaniens rösträttskvinnor inte ha någon anledning att misströsta, därför att kvinnorösträtten föll igenom vid första omröstningen, framgår bland annat av följande fakta. Vid första omröstningen i Kansas röstade endast 9,100 valmän för kvinnorösträtten, andra gången ökades rösterna till 95,302 och tredje gången segrade kvinnorna, sedan 175,376 röster tillfallit dem. I Kalifornien och Colorado föll kvinnorösträtten igenom vid första omröstningen, men segrade i den andra, men i Oregon ledo kvinnorna nederlag vid 5 omröstningar, innan de 6:te gången hemförde segern. Under de sista 6 åren ha 8 av Amerikas Förenta stater beviljat kvinnorna rösträtt.

Låt kemiskt tvätta och pråsa Era kostymer hos oss och Ni blir belåfen.

Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

C. MALMSTRÖM

f. d. A. E. SCHULDHEIS

(Firman grundad 1794)

DROTTNINGGATAN 73 C

NORRLANDSGATAN 15

ALLM. TEL. 10533

STOCKHOLM

ALLM. TEL. 16221

Specialité:

Kammar - Borstar
Franska Parfymer
och Tvålar.

"Omöjligt — kanske — naturligtvis!"

Internationellt rösträttsmöte i Musikaliska akademien.

Stockholms F. K. P. R. och Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt anordnade onsdagen den 1 mars ett offentligt möte å Musikaliska akademien, som fick sitt särskilda intresse därigenom, att tre talare från de länder, där kvinnorna redan ha rösträtt, meddelade sina erfarenheter om resultatet av den genomförda reformen. Det var därför en förväntansfull publik, som vid 8-tiden infann sig i Musikaliska akademiens stora sal, vars fondvägg var dekorerad med Skandinaviska flaggor och Förenta staternas stjärnströdda banér, flankerade av två rösträttsfanor i vitt och gult. Bland den representativa publiken, märktes åtskilliga riksdagsmän, men regeringens medlemmar, som även mottagit inbjudning till mötet, lyste med sin frånvaro.

Statsadvokaten Håkon Löken från Norge.

Sedan Stockholms F. K. P. R:s ordförande, d:r Gulli Petrini, hälsat de närvarande välkomna, överlämnade hon ordet åt aftonens första talare, statsadvokaten Håkon Löken från Norge, som i ett humoristiskt och med mycket gemyt framfört föredrag, illustrerat med talrika exempel ur verkligheten, belyste den omvandling i människornas tänkesätt, som ägt rum, sedan kvinnorna fått sin fulla medborgarrätt. Talaren uppehöll sig vid den gamla orättvisa uppfattningen om kvinnornas undermålighet och människens förträfflighet, en generalisering, som inte stod i någon som helst proportion till de verkliga förhållandena. Gentemot dessa föråldrade tänkesätt stode nu de allmänmänskliga synpunkterna, som räkna med individen och inte med könet.

Den revolution man fruktade, om kvinnorna fingo rösträtt, uteblev, men talaren konstaterade dock en revolution i människornas sinnen, som bestod däri, att de, som förut sett ned på kvinnorna, nu upphöjt dem till medansvariga samhällsfunktionärer. En humanare tankegång röjes i de sociala problemens behandling, och man ser på man och kvinna med samma ögon. Tillskottet av kvinnlig kraft och kvinnliga synpunkter har medfört en rikare utveckling.

Fröken Helene Berg från Danmark.

Fröken Henni Forchhammer, ordförande i Danska kvinnornas nationalförbund, som

skulle talat om förhållandena i vårt södra grannland, men på grund av sjukdom blev hindrad, fick en utmärkt ersättare i fröken Helene Berg, en av de första kvinnor, som uppsatts till riksdagskandidater i Danmark, och som i ett eldande och temperamentfullt anförande talade om genombröttet i sitt hemland.

Det var talarinnans fasta övertygelse, att när reformerna genomsyrat folkmedvetandet, bryta de sig igenom, och när frukten mognat, faller den. "Omöjligt, kanske, naturligtvis", de orden ha alltid betecknat milstolparna på reformens väg. I Danmark kom inte rösträtten av sig själv, utan den hade föregåtts av ett energiskt och modosamt arbete från kvinnornas sida. Under kampens första dagar möttes de av åtlöjet, men det ändade med allvar och detta är ett öde, som de flesta reformer få röna. I Danmark hade man kommit så långt, att när tiden var inne för grundlagsändringen, då hade också motståndet mot kvinnorösträtten upphört. När kriget bröt ut, blev grundlagsförslaget lagt åt sidan, för långa tider framåt, trodde många, men när det konservativa partiet plötsligt förklarade sig villigt att åter taga itu med dess lösning, var det den politiska klokheten och självbevarelsesdriften, som blev rådande, och Danmark äger nu en friare och mera demokratisk författning än något annat land.

Även Helene Berg kunde efter kvinnorösträttens genomförande konstatera en revolution i människornas, särskilt i människens, sinnen. Kvinnorna hade med ens blivit en maktfaktor. Varje parti sökte vinna deras gunst, och numera hör man aldrig det gamla yttrandet, att kvinnorna inte förstärkt politik.

Slutet av sitt anförande formade talarrinnan till en flammande protest mot kriget. Den ensidigt manstyrda världen går i spillror, men i det nya samfund, som skall resa sig ur ruinerna, måste män och kvinnor gemensamt arbeta för rättfärdighet och frihet.

Författaren Edwin Björkman från New York.

Aftonens sista talare var den svenske-amerikanske författaren Edwin Björkman, som lämnade en intressant redogörelse över förhållandena i Förenta staterna. Som representant för Amerika representerade hr

Björkman inte mindre än 4 miljoner röstberättigade amerikanska kvinnor. Det var från början inte kampen för egna rättigheter, som drog kvinnorna in i striden, utan det var deras arbete för slaveriets upphävande. Då det efter inbördeskriget blev klart, att negrernas emancipation var ofrånkomlig, ansågs det med rätta, att med rasskillnaden borde även könsskillnaden vika, men något avgörande kom inte till stånd, förrän Wyoming plötsligt antog en författning, som gav kvinnorna rösträtt. Det arbetades långsamt och trevande och först 24 år efteråt infördes kvinnorösträtten i nästa stat, Colorado. Detta ledde dock till rörelsens pånyttfödelse, och den kan nu sägas vara en av de starkaste och bäst organiserade i hela världen. Efter att ha redogjort för kampanjen i New York, framhöll hr Björkman med kraft, att det nu är slut med talandets tid i Amerika, och i dess ställe har kommit organisationens. Därför valdes organisationens framför alla andra, mrs Chapman Catt, till landsföreningens ordförande i stället för d:r Anna Shaw, den borna talaren. Hr Björkman berörde därefter de reformer och förbättringar av den sociala lagstiftningen, som man skriver på kvinnorösträttens konto, och i ingen stat, där rösträtt givits kvinnorna, har det på allvar varit tal om att den skulle tas tillbaka.

Talaren avslutade sin sakrika redogörelse med att omnämna den mänskliga utvecklingens tre kvinnoideal: slavkvinnan, lyxkvinnan och kamratkvinnan. "Vi, som i Amerika givit kvinnorna rösträtt, ha valt kamratkvinnan till vårt ideal. Ha ni, mina herrar, valt ert?"

Med denna öppna hänvändelse till den manliga delen av auditoriet, nedsteg hr Björkman från talarstolen, avtackad med stormande applåder.

Med några stämmningsfulla ord tackade d:r Gulli Petrini därefter aftonens tre talare och gav även uttryck åt den känsla av bitter kränkning, som säkert behärskade flertalet av kvinnorna vid tanken på att ingenting göres från människens sida för att lösa de svenska kvinnornas rösträttsfråga.

Den supé, till vilken ett 60-tal av mötesdeltagarna samlades i Hotell Riches festvåning, präglades av en synnerligen angenäm stämning. Tal höllos av borgmästaren Jakob Pettersson för de utländska gästerna och av statsadvokaten Håkon Löken för den svenska kvinnorösträtten.

G. H. E.

Männens uppgift.

Frågan om människens andel i arbetet för kvinnorösträttens genomförande har genom den nybildade lokalavdelningen av Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt i Skåne vunnit ny aktualitet. Vi anförde i vårt förra nummer ett uttalande av Skånska Dagbladet och kunna i dag meddela våra läsare tidningen Arbetets åsikter i samma ämne. Tidningen skriver den fram." O. s. v.

För någon tid sedan gick genom pressen ett meddelande om att man i Skåne, för övrigt med initiativ från Kristianstad, beslutat att gripa sig an med den nog så svåra, men icke mindre hedrande uppgiften att organisera männen till arbete för kvinnans politiska rösträtt. Redan tidigare förefinnes en internationell sammanlutning i detta syfte, vilken även i vårt land har en central i Stockholm, men vars verksamhet tidigare knappast sträckt sig utanför huvudstaden och ute i landet i stort sett legat nere. Det är därför ett glädjande tecken, att man nu tagit upp frågan till ny behandling i Skåne och att, om man får sluta av tecknen, arbetet där kommer att bedrivas med energi och entusiasm.

Låt oss nämligen vara fullt överens därom, att skall kvinnorösträtten bli verklighet i vårt land, är det genom männen, som frågan i sista hand måste lösas. Under sådana förhållanden har det varit ett taktiskt missgrepp att från början begränsa det förberedande arbetet för organisation av de krafter, som vilja arbeta för kvinnorösträtt, enbart till de kvinnliga samhällsmedborgarna. Det missgreppet bör med det snaraste avhjälpas, och den nya organisationen bör kunna bli en tjänlig hjälp härvidlag.

Men låt oss å andra sidan även vara fullt överens därutinnan, att den kvinnliga rösträtten är en fråga, som på grund av sin egen natur bör ligga männen lika mycket om hjärtat som kvinnorna. Den rösträtten är nämligen ingalunda en könsfråga — utan en allmän samhälllig rättsfråga, och dess lösning bör lika mycket behärskas av män som av kvinnor, så som i alla allmänna rättsfrågor rättfärdighetens seger ej blott bör intressera dem, som skörda personlig fördel därav, utan envar, som strider för rättens idé.

Att arbetet bland männen upptages just nu är ett lyckligt grepp. Ty om någonsin ha förhållandena så som de gestalta sig under det pågående kriget kunnat övertyga oss om, hur stark rätt kvinnan har att bli medborgarligt jämställd med mannen. I vilket kaos skulle ej det inre, ekonomiska livet i de krigförande länder-

De som döma oss.

Av Karin Fjällbäck-Holmgren.

Jag var på väg från leksaksavdelningen, där jag en stund åsatt hur Nordiska Kompaniets mångpriserade barnsköterskor sökte med alla upp-tänkliga medel roa sina små tillfälliga skyddslingar. I trappan mötte jag henne, min gamla skolkamrat. Strålande. Elegant.

Sedan vi förhört oss om det allmänna hälsotillståndet, antalet barn, m. m. i respektive familjer, föreslog hon en kopp te i terummet. Och i en bekväm stol där uppe löstes hennes tungas band.

"Du, vad jag är trött! Detta är den svåraste tiden på hela året. Vet du, ett sådant jäkt! Det kan ta livet av en människa. På förmiddagarna visiter och luncher och Kompaniet. På kvällarna middagar, antingen hemma eller borta. Så måste man ju visa sig på premiärer, och när man därtill som jag tycker mycket om att dansa och sporta, förstår du nog, hur svårt man skall ha att få tiden att räkna. I allt annat har nu min barnsköterska blivit sjuk, så jag måste själv ta barnen med mig ut i dag."

"Var har du dem nu då?"

"Dem har jag lämnat här nere på leksaksavdelningen, medan jag prova-de en dräkt till teatermaskeraden på lördag. Den lär förresten komma att bli rolig. Skall du dit?"

"Knappast."

"Nej, det är ju så sant, nu kommer

jag ihåg det! Du lär ju efter vad jag hört vara en sådan där rösträttskvinna, som talar på socialistmöten och vill att kvinnorna ska bli allt möjligt och tränga ut männen och komma in i riksdagen."

"Ja, just precis en sådan där."

"Hur kan du? Om du visste så förskräckliga jag tycker suffragetterna äro. Nej, du, kvinnorna ska i första rummet förbli kvinnor och ägna sig helt åt de kall, naturen danat dem till. Förresten kunna de omöjligt hinna med att sköta något annat än sitt hem. Och barnen, var ska ni göra av dem, om kvinnorna ska sköta landets angelägenheter?"

"Vi skulle ju då och då, när det blev mycket bråttom, kunna lämna dem till Kompaniets sköterskor", föreslog jag. Hon tittade på mig.

"Ja", fortsatte jag, "varför inte? Hur förträffligt ha inte alla funnit detta arrangemanget, att mammorna helt och odelat kunna ägna sig åt den nyttiga sysselsättningen att gå omkring på Kompaniet, medan barnen äro omhändertagna av Kompaniets sköterskor och få tillbringa sina dagar i leksaksavdelningen, där all världens dyrbara leksaker helt säkert väcka en lika stark åtrå till äganderätt hos dem som de övre våningarnas härligheter väcka hos mammorna. Icke ens de samhällsbevarande tidningar, som annars ha till specialité att åtminstone i samband med kvinnorösträtt (politisk) och kvinnors rätt till yrkesutövning (i väl betalda yrken) alltid ömma för de små

av sina pliktförgätna mödrar övergiv-

na barnen, ha haft något att anmärka. Institutionen är alltså godkänd. Och bör därför också utan risk för angrepp kunna utnyttjas av rösträttskvinorna. För du tror väl inte att sköterskans vaksamhet eller barnens välbefinnande skulle på något sätt vara beroende av huruvida modern provar en dräkt på Kompaniet eller modern sitter på riksdagen eller på ett politiskt upplysningsmöte? Så det där med barnen har tydligen redan funnit sin lyckliga lösning. Det enda vore att Kompaniet bleve tvunget att inrätta en särskild dibarnsavdelning, för som du nog också vet, efter som du har så väl reda på allt annat om oss, så kommer varanda kvinnlig riksdagsledamot, även om hon i likhet med flertalet manliga ledamöter befinner sig i den högre medelåldern, att genast vid sitt inträde i riksdagen bli försedd med ett eller flera dibarn, vilka i motsats till andra modärna barn kräva en alldeles speciellt omsorgsfull vaggning, särskilt krävande därför att den aldrig ens ett ögonblick får upphöra."

Hon blev förnärmd.

"Jag menar allvar", sade hon. Kvinnorna ha icke tid att ägna sig åt något annat än hem och barn och ingenting får distrahera dem från denna deras stora uppgift. Allt annat får männen sköta, och det gör de mycket bättre än vad vi skulle kunna göra. Förresten tycker jag kvinnorna ha det bra som de ha det, så ni kunde gärna låta bli att bråka och göra oss löjliga med all er kvinnosak. Dessutom har min man sagt, att en nations feminisering

är liktydig med nationens undergång. Men ni bryr er naturligtvis inte alls om fosterlandet, utan ni tänker bara på, hur ni själva ska kunna tränga er fram." O. s. v.

Hon kunde läxa ordentligt. Och alla möjliga tillfälligt uppsnappade fraser hade i hennes hjärna åstadkommit en begreppsförvirring, som var rent otrolig. Så satte hon t. ex. upp emot varandra som två oförenliga motsatser å ena sidan de fosterlandsälskande kvinnorna, som ägna sig åt landstormen och Röda korsverksamheten och å den andra de rösträttskrävande kvinnorna. Inte ens min upplysning att det hade stickats landstormsstrumpor på själva rösträttsbyrån kunde rubba henne. Till slut fann jag mig föranlåten fråga henne, varifrån hon hade fått all sin kunskap om oss, vår okvinnlighet och all vår farlighet för fosterlandet.

"Har du någon enda gång i hela ditt liv läst en av våra broschyrer eller tidningar?"

"Nej."

"Har du någon gång satt din fot på ett rösträttsmöte?"

Hon formligen drog åt sig kjolarna vid blotta tanken på en dylik besmitelse.

Jag hör egentligen till de fridfulla i landet, men nu steg plötsligt upp inom mig en stor och ganska ordentlig vrede. Där satt hon, denna kvinna, vars liv alltifrån hennes födelse aldrig fört henne utanför solsidans ramar, vars ifråga om arbete fullkomligt improduktiva liv i lyx och bekymmerslöshet varit en enda kedja av angenäma syssel-

na i denna stund befunnit sig, om icke kvinnan visat sig kapabel, att då mannen gick i fält utvidga sitt arbete utöver den för henne tidigare begränsade arbetsfären och på sina axlar taga en god del av det arbete, som hittills varit mannen förbehållet? Och giver kriget oss icke förutöver den lärdomen, att det manliga psyket allt för lätt formar sig efter krigisk brutalitet, och att därför krig icke kan verksamt undvikas med mindre det kvinnliga får göra sig mer gällande. Just på denna punkt kan kvinnans insats bli av ovärderlig betydelse, och vilja vi arbeta på varaktig fred, sedan detta eländiga krig en gång tagit slut, böra vi därför också målmedvetet inrikta vårt arbete på att ge kvinnan större inflytande vid samhällsangelägenheternas handläggning.

Organisationen av män för arbete för kvinnans politiska rösträtt är därför lika nyttig som nödvändig, och vi uttala den förhoppningen, att organisationen må växa sig stor och stark och kraftigt bidra till en lycklig lösning av den rättfärdiga sak, den gjort till sin.

Kvinnor som seminarierektorer.

Seminarieadjunkten Hedvig Sidner m. fl. lärarinnor vid statens folkskoleseminarier ha ingått till regeringen med framställning om proposition till årets riksdag om att kvinna må kunna förordnas eller utnämnas till rektor vid kvinnligt folkskoleseminarium.

Petitionärerna uttala den uppfattningen, att en kvinna oftast torde ha större möjligheter att inverka fostrande på eleverna och att handha den grannliga vård och tillsyn av dessa som åligger rektor. Särskilt vid de kvinnliga folkskoleseminarierna med deras i många avseenden heterogena elevmaterial, som erbjude åtskilliga egenartade uppfostringsproblem, är av betydelse att kvinnligt inflytande får göra sig tillräckligt gällande.

Petitionärerna påpeka även att frågan om kvinnas anställande som rektor lämpligen kan göras oberoende av lönefrågan för lärare vid allmänna läroverk och folkskoleseminarier, synnerligast som förhandenvarande förhållanden torde komma att fördröja lönefrågans lösning.

sättningar, där satt hon och dömde, dömde hårt och orättvist om dem, vilkas mål och gärning hon icke hade en aning om, vilkas strävsamma och uppoffrande kamp för att nå ett mål hon till och med saknade alla betingelser att kunna förstå.

Och i känslan av det lönlösa i att söka göra begripligt för henne att vad vi i främsta rummet vilja, det är att så ändra förhållandena i samhället, att en liten smula sol skulle komma över även till de millioner kvinnor och barn, som leva på skuggsidan i livet och att så höja kvinnornas ställning, att deras egen känsla av värdighet och ansvar skulle hindra dem från att leva ett sådant liv som hon — inför det lönlösa i att försöka få henne att förstå detta tog jag ett hastigt farväl och gick.

Man kan ju trösta sig med att de kvinnor, som äga ekonomiska möjligheter att leva hennes liv, utgöra en sådan försvinnande liten procent av de övriga. Ja, lyckligtvis äro de få. Men olyckligtvis betyder detta fåtal så ofantligt mycket. Ty det är just detta lilla fåtal, som lyser i ögonen och synes mest utåt, det är just detta fåtal som genom sin ställning kommer i beröring med och influerar på de män, som makten hava, och det är just därför ansvaret faller dubbelt tungt på dessa kvinnor. Den av livet utanför den egna kretsen fullkomligt oberörda lyxkvinnan, som fortfarande, trots de tider vi leva i, endast är fylld av sitt eget jag och sina egna nöjen och som är totalt i avsaknad av allt ansvar, all solidaritet och all kunskap, när det gäller kvinnornas strävanden, hon är i närvarande stund vår kanhända farligaste motståndare. Ty domen, som hon faller över oss, har en märkvärdig förmåga att suggerera till tro på, att hon är den enda och verkliga representanten för sann kvinnlighet och rätt moderskap.

Lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap.

Av jur. kand. Eva Andén.

III.

Om arvsrätt.

Man har med spänning emotsett den ställning Lagberedningen skulle intaga till frågan om utom äktenskap fött barns rätt till arv efter fader och fadernefränder. I förslaget möta emellertid inga väsentliga förändringar på denna punkt med undantag för en inskränkning i dessa barns rätt till arv efter fadernefränder.

Utomäktenskapligt barn bibehålles alltså i sin rätt till arv efter moder och modernefränder men har allt fortfarande icke sådan rätt efter fader och fadernefränder, vilka — och det är en nyhet — icke heller ha arvsrätt efter barnet. Lagberedningen har naturligtvis i motivererna framdragit en hel del skäl både för och mot arv efter fader och av skälen mot, som varit avgörande, må här anföras det tydligen viktigaste, att faderskapet är så synnerligen ovisst. Den ofullständighet i faderskapsbevisningen, som vidlåder förslaget, därigenom att detsamma icke tillåter "invändning om flere", användes som ett kraftigt verkande skäl för att icke tillerkänna utomäktenskapligt barn arvsrätt efter fader. Reservanten hovrättsrådet Tiselius, som föreslår arvsrätt för utomäktenskapligt barn efter fader, står också på en mycket strängare ståndpunkt vad faderskapsbevisningen beträffar än Lagberedningens majoritet. Vidare anføres mot denna arvsrätt, att ett genomförande av densamma skulle medföra att fäderna i än större utsträckning än för närvarande skulle söka undandraga sig att erkänna faderskapet!

"En annan omständighet, som icke får förbises, är hänsynen till faderns legitima familj, om han har en sådan", fortsätter Lagberedningen och tillägger: "För medlemmarna av denna familj, vilka kanske under många år delat ljuvt och lett med fadern, skulle den omständigheten vara ägnad medföra svårt lidande, att efter faderns fränfalle ett hans barn utom äktenskapet, som stode dem alldeles främmande, om vars tillvaro de i de flesta fall varit okunniga och som kanske vore frukten av en under faderns äktenskap knuten förbindelse, skulle med familjens medlemmar äga del i kvarlåtenskapen". Efter en redogörelse för de stötande konsekvenser detta kunde medföra särskilt för hustruns del och utan att på något sätt vidröra frågan om brytande av faderns anonymitet, fortsätter beredningen: "Teoretiskt sett kan detsamma sägas beträffande barnets rätt att arva moder, men i praxis blir skillnaden helt säkert stor, därför att barnet på sätt förut framhållits i allmänhet i livet stått modern nära men varit fadern främmande. För det fall att barnet avlats under faderns eller moderns äktenskap kommer här till äktenskapsbrott av hustru i regel blir känt och antingen försumligt brytning av äktenskapet eller uppgörelse mellan makarna, medan den omständigheten, att mannen genom äktenskapsbrott avlat barn oftast ej skulle bli känd för familjen, förrän barnet efter hans död komme att göra anspråk på del i arvet."

Som synes utgår Lagberedningen här tydligen från att faderns anonymitetsrätt bibehålles oförkränkt.

Hovrättsrådet Tiselius yttrar om samma förhållanden i sin reservation: "Hänsyn till faderns legitima familj kan synas starkt tala mot införande av arvsrätt för hans barn utom äktenskapet. Därvid får dock icke förbises, att vad som skulle kännas kränkande för faderns hustru och barn i äktenskapet i de flesta fall långt mindre vore den ekonomiska förlust, som det utomäktenskapliga barnets arvsrätt innebure

för dem, än själva det faktum att han har barn utom äktenskapet. Men även enligt beredningens förslag bör faderskapet alltid inom kort tid från barnets födelse rättsligen fastställas. Har detta skett, äga moder och barnet obetingad möjlighet att, även om faderns underhållsskyldighet mot dem upphört, göra själva faderskapsförhållandet gällande. Redan detta bör vara tillräcklig anledning för fadern att före ingåendet av äktenskap underrätta sin trolovade om barnets tillvaro. Har barnet arvsrätt efter fadern, måste det för honom framstå som en ofrånkomlig plikt att icke för sin trolovade dölja dess tillvaro; och torde genom stadganden angående kyrkobokföringen böra beredas möjlighet för vardera parten att före vigseln förvissa sig, huruvida den andra har barn utom äktenskap. Den öppenhet dem emellan, som kan väntas bli en regel, måste i hög grad befördra verklig familjelycka och vara det bästa skyddet mot skandaliserings- och utpressningsförsök."

Som redan i en föregående artikel nämnts inta trolovningsbarnen en särställning vad arvsrätt beträffar. Barn, som är avlat i trolovning eller vars föräldrar efter barnets avlelse ingått trolovning med varandra, äger att taga arv efter fadern, vilken även har arvsrätt efter barnet. Till jämförelse må nämnas, att nu gällande rätt ger utomäktenskapligt äkta barn (= trolovningsbarn) arvsrätt icke allenast efter fader utan också efter fadernefränder. Förslaget tar emellertid bort arvsrätten efter fadernefränderna under motivering bl. a. att denna arvsrätt i ojämförligt mindre grad än arvsrätten efter fader är av betydelse för trolovningsbarnens allmänna ställning i rättsligt och ekonomiskt hänseende samt att den icke torde äga någon grund i det allmänna rättsmedvetandet, samt vidare, att barnets existens stundom icke ens torde vara känd för faderns fränder.

Om anonymitetsrätt.

Beredningen föreslår upphävande av Kungl. brevet 1778, som gav moder rätt att vara okänd. Av motiveringen framgår, att antalet okända mödrar under tjuguarperioden 1875—1895 i medeltal torde varit omkr. 800 årligen under det att däremot under fyraårsperioden 1908—1911 motsvarande siffra var 391, visande alltså en väsentlig nedgång. Skälen för och emot bibehållandet av bestämmelserna om moders rätt att vara okänd, torde vara så genomdiskuterade att de icke här behöva upptagas till redogörelse. Det som däremot icke är genomdiskuterat varken i Lagberedningens förslag eller eljest är frågan om faderns anonymitet. Beredningen har visserligen tangerat den vid flera tillfällen men på ett sätt, som i blygsamhet och försiktighet mest liknar vandringsen för den heta gröten. Man jämföre ovan gjorda citat vad t. ex. arvsrätten beträffar. Lagberedningen tycks här förutsätta, att fadern är anonym eller rättare sagt kanske mena att barnet relativt till fadern är anonymt. Ty annars kan man väl icke på allvar förutsätta att med förslagets bestämmelser om barnavårdsman m. m. det skall kunna hända, att ett barn efter faderns död skall *oväntat* för dennes intet ont anande vigselbundna familj kunna dyka upp med anspråk på arvsrätt. Vad arvsrätt efter fadernefränder beträffar, så utgår Lagberedningen ifrån att dessa — trots alla bestämmelser om fastställande av börd m. m. — stundom icke hava en aning om trolovningsbarn, som beredningen dock ger arvsrätt efter fader! Faderskapets klärobskyra iscensättning i lagförslaget är sålunda ge-

nomförd med rent förvillande effekter. Bestämmelserna om barnavårdsman, fastställande av börd m. m. visa oss, att lagen på skarpen tänker ta itu med försumliga föräldrar och på allt sätt bevaka barnets rätt att äga vetenskap, ja inte bara det, utan att äga fader och moder. I kyrkböckerna göres anteckning för barnets del om dessa förhållanden. På modern antecknas också, att hon inför samhället står i ansvar för ett barn. Alltså klart och kallt rampljus. Vad fadern beträffar, så skall han visserligen icke vara anonym gentemot barnet, men barnet är som nämnt anonymt — okänt — gentemot honom. Har en *man* ett utomäktenskapligt barn, sker icke någon anteckning i kyrkböckerna på *honom*, att han står i ansvar för samhället såsom fader till detta barn. Och lagen har såsom i en föregående artikel berörts, givit honom en möjlighet att genom en summa i ett för allt friköpa sig från praktiskt taget allt ansvar, varje förbindelse för barnet. Avtal om underhållsbidrag, inbefattande åtagande att en gång för alla utgiva visst belopp, får nämligen om det är vederbörligen godkänt av barnavårdsnämnden, icke bli föremål för talan vid domstol om jämknings, även om förändrade förhållanden aldrig så mycket skulle kunna motivera detta. Dämpat ljus och en försonande mystisk halv dager. Det är, som om man ville rent formellt sett ha mannen så hel och ren som möjligt för det äktenskap, som väntar honom eller som han tilläventyrs redan har ingått. Huruvida detta även är ämnat att bidra till upprätthållandet av äktenskapets idé liksom all den övriga formalism, som genomsyrar de sista dagarnas familjerätt, lämnas såsom öppen fråga. Lagberedningens behandling av faderns anonymitet eller dess fortfarande skyddande av densamma visar mer än något annat vartill formalism i familjerätts frågor kommer att lända, det blir en ohygglig tillämpning av regeln att icke låta den högra handen veta vad den vänstra gör, — när det är fråga om *manlig* vänsterhänthet n. b.

Såsom mycket viktiga särdrag av synnerligen stor praktisk betydelse äro bestämmelserna om införsel i avlöning, pension eller livränta samt om förbud för underhållsskyldiga att avflytta ur riket. Dessa särdrag gälla underhållsskyldiga till såväl äktenskapliga som utomäktenskapliga barn. Bestämmelserna avse att bereda möjlighet att till säkerhet för underhållsbidrag till barnet och dess moder viss del av den underhållsskyldiges lön m. m. skall kunna innehållas. Utbetalat arbetsgivare belopp, som han på grund av beslut om införsel skolat innehålla, svarar han själv för beloppet.

Som ett litet steg till det solidariska föräldraansvar, som det allmänna rättsmedvetandet — åtminstone det ojäviga — fordrar, kan anföras ett förslag till ändring i 14 kap. strafflagen. Undandraget sig den, som genom oörlig bebländelse avlat barn, att ge kvinnan nödig hjälp i anledning av havandeskapet eller barnets födelse, och begår kvinnan under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd härav befinner sig, brott varigenom fostret eller barnet dödas eller dess liv utsättes för fara, dömes mannen till böter eller fängelse eller vid synnerligen försvårade omständigheter till straffarbete i högst två år.

Den kommunala rösträtten är endast ett steg på vägen till den politiska. Det ligger i kvinnornas egna händer att avgöra, om den vägen skall bli kort eller lång.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 114 10 Riks Tel. 65 05

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm G.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 75 76.

Allm. tel. 18336.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

Meddelanden från V. U.

1. L. K. P. R:s årsberättelse är under tryckning och torde föreligga färdig sista veckan av mars. Rekvisitioner kunna redan nu insändas till Röstrettsbyrån, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

2. F. K. P. R:s styrelser uppmanas att på föreningarnas vårmöten uppta prenumeration å Röstretts för Kvinnor. Föreningar och enskilda, vilka vilja verka för tidningens spridning, kunna för detta ändamål, erhålla provexemplar gratis på Expeditionen, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

3. Till revisorer av L. K. P. R:s räkenskaper hava valts fröken Alida Jacobson och fröken Agda Hedvall, den senare efter fru Elisabeth Wærn-Bugge, som av sagt sig, och till revisors-suppleanter fru Emilia Broomé och fru Alma Faustman.

Röstrettsföreningar och enskilda, som erhållit Kvinnornas kalender i fast räkning, torde snarast insända likvid under adress fröken Hildur Öjer, Göteborg 1.

Stockholms F. K. P. R:s årsmöte äger rum i K. F. U. K:s stora sal, Brunngatan 3, måndagen den 27 mars kl. halv 8 e. m.

Kvinnornas bästa vapen i kampen för den politiska rösträtten är den kommunala valsekeln. Varje kommunalt röstberättigad kvinna har ett medel att på landet vid landstingsmannavalen och i de största städerna vid stadsfullmäktigvalen inverka på Första kammaren, som hittills utgjort hindret för den politiska medborgarrättens utsträckning till landets kvinnor. Må de kommunalt röstberättigade kvinnorna känna sitt ansvar och göra sin plikt!

HONUNG

garanterad ren till salu billigt genom

H. B. CORELL.

Ensamförsäljare i Stockholm med omnejd för
Malmö HonungsförsäljningRiks
57 09.

Arbetet ute i landet

Avesta-Krylbo F. K. P. R. hade tisdagen den 22 februari sitt månadsmöte å Godtemplarlokalen i Krylbo. Bland förhandlingarna märktes den sedan föregående möte bordlagda frågan: Kvinnans obligatoriska utbildningsår. Även denna gång blev diskussionen mycket livlig, och även nu syntes de flesta vara för det obligatoriska utbildningsåret. Något särskilt uttalande gjordes icke, utan fick diskussionen utgå svar på frågan. Vidare behandlades frågan om gift kvinnas självdeklaration. Inledningen sökte i ett kort anförande påvisa vad som kan beräknas höra till gift kvinnans inkomst och slutade med en uppmaning till dem av medlemmarna, som under föregående år haft egen inkomst, att icke försumma deklarerat under februari. Man enades om att med allvar tänka på saken, att söka skaffa sig den lilla inkomsten och att deklarerat. Efter ytterligare en del ärenden avslöts det intressanta och lärorika mötet.

Bollnäs F. K. P. R. hade söndagen den 30 januari ett angenämt föreningsmöte med samkväm å Gustavsvro pensionat. Sedan ordföranden, fröken Blomstrand, lämnat en del upplysningar om föreningens verksamhet redogjordes för centralstyrelsemötet i Stockholm. Till sist uppmanade ordföranden F. K. P. R:s medlemmar att med fördubblad iver arbeta för sin sak och uttalande den fasta förvisningen, att Sveriges kvinnor förr eller senare skola erhålla full medborgarrätt.

Bräcke F. K. P. R. hade söndagen den 13 februari anordnat en lyckad fest, varvid bland annat förekom tablåer och sång. Fru Stina Wäglund höll ett utmärkt anförande, och därefter spelades av medlemmar av rösträttsföreningen Frigga Carlbergs pjäs När begreppen klarna, som mottogs med stort bifall av den till 300 personer uppgående publiken.

Estövs F. K. P. R. avhöll tisdagen den 22 februari sitt årsmöte. Till styrelse omvaldes fruarna E. Hofvander-Sandberg, E. Björklund och E. Alkman samt fröknarna Ada Petersson och Hildur Persson. Suppleanter blevo likaledes de förutvarande, fröken Ellen Troell och fru Anna Johansson. Till revisorer omvaldes fru Elna Körner och fröken Gertrud Montelin med fröken Hilda Truedsson och fru Cecilia Möller som suppleanter. Av årsberättelsen framgick, att föreningen under året anordnat ett offentligt föredrag av d:r Helgo Lindstedt med ämne Kvinnan i Sveriges industri under gångna århundraden. I oktober månad anordnades på föreningsmedlemmars initiativ och med anslag av Bergman-Österbergska fonden en 6-dagars kurs i samhällslära. En omfattande plan i syfte att i någon mån avhjälpa den i samhället rådande nöden har föreningen lyckats realisera, i det att en ur densamma utgående styrelse med anslag av stadens nödhjälpskommitté anordnat lagning och försäljning av olika slags soppor till ytterst låga pris. — Den 10 februari detta år höll fru Gerda Hellberg från Karlstad ett med djup sympati och förståelse mottaget föredrag om Ett obligatoriskt utbildningsår för kvinnor.

Filipstads F. K. P. R. hade den 16 februari årsmöte, varvid den förutvarande styrelsen omvaldes, fröknarna Otilia Marin ordförande, Alma Rundberg v. ordförande, Gerda Bergstrand sekreterare och Olivia Lundberg kassaförvaltare samt fru Maria Andersson; suppleanter blevo fru Elin Fredga och fröken Hilma Sjögren. Sedan senaste centralstyrelsemöte samt åtskilliga föreningsangelägenheter avhandlats, vidtog ett trevligt samkväm.

Gävle F. K. P. R. höll den 22 februari sitt ordinarie årsmöte hos föreningens sekreterare, vid vilket års- och revisionsberättelserna för 1915 föredrogs och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Ordföranden lämnade en sakrik och intressant redogörelse för centralstyrelsemötet i Stockholm den 8

—10 sislidne januari. Många frågor diskuterades, och beslut fattades av föreningen — bland annat arbetsaftnar ett par gånger i månaden under våren, om anskaffandet av standar samt om högtidlighållandet av Birgittadagen. Föreningen uppdrog åt en kommitté att förbereda firandet av denna de svenska kvinnornas gemensamma rösträttsdag. Det livaktiga och intressanta mötet avslöts med samkväm och en enkel tesupé.

Hanebo-Kilafors F. K. P. R. höll tisdagen den 22 februari sitt ordinarie årsmöte. Samtliga styrelseledamöter omvaldes. Till ordförande och centralstyrelsemedlem utsågs fru Anna Tybell, till vice ordförande och centralstyrelsesuppleant fru Anna Skogsberg, till sekreterare fröken Beda Sandelin och till vice sekreterare fröken Cecilia Axlund. Ordföranden redogjorde för föreningens verksamhet under året och manade till fortsatt ihållighet med arbetet. En del av protokollet från sista centralstyrelsemötet upplästes.

Hedemora F. K. P. R. hade sitt första sammanträde för året å Hushållsskolan måndagen den 14 februari. De till ett ovanligt stort antal deltagande medlemmarna hälsades välkomna av ordföranden, som därefter redogjorde för föreningens arbete under förra året. Räkenskaper för 1915 delgavs föreningen och mottogs till granskning av revisorerna. Fru Fredrika Collin lämnade därefter en utförlig skildring av centralstyrelsemötet i Stockholm den 8 och 10 januari. Vid 1915 års utgång räknade föreningen 41 medlemmar och har under det nya årets tvänne första månader ökat med 12.

Karlskrona F. K. P. R. höll den 22 februari årsmöte å högre läroverket för flickor. Till ledamöter av styrelsen återvaldes fröken Sigrid Kruse, ordförande, fru M. Moberg, fru E. Tham, fröken S. Mählén och fröken J. Kjellberg med fru M. Lagerholm och fröken G. Neuendorf som suppleanter. Till revisorer omvaldes fröknarna K. Bäckström och M. Nilsson och till deras suppleanter fröknarna N. Carlsson och A. Petersson. Efter det de stadgeenliga valen sålunda förrättats, höll fröken Kruse ett med stort intresse hört anförande, vari redogjordes för centralstyrelsens möte i Stockholm. Fröken Kruse höll därefter ett intressant och varmhjärtat föredrag över ämnet Kvinnans ansvar under de rådande kristiderna, varpå följde ett animerat samkväm. Härvid förekom deklamation av fröken Ester Andersson, som på ett förtjänstfullt sätt föredrog Nyårsvakan 1915—1916 av d:r Lydia Wahlström, varjämte en dialog: De gamla, författad av fröken Sigrid Kruse, förtärligt utfördes av fröknarna Falck och Jönsson.

Katrineholms F. K. P. R. hade den 23 februari årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes, och ansvarsfrihet beviljades styrelsen, som återvaldes och består av lärarinnan fröken Helga Jeppson ordförande, journalisten fröken Hilda Andersson vice ordförande, fröken Anna Frick sekreterare och fröken Mathilda Sjöström kassör. Revisorer blevo lärarinnorna Hulda Bergman och Signe Öhström med lärarinnan Maria Vilhelmsson som suppleant. Föreningen har under hösten 1915 på sina arbetsaftnar förfärdigat 56 olika klädesplagg, som utdelats bland 25 barn ur fattiga familjer. Arbetet fortsattes även under återstoden av vintern under fröknarna Mathilda Sjöströms och E. Erikssons förtjänstfulla medverkan som arbetsledare. Medlemsantalet uppgår nu till närmare ett 60-tal. Vid årsmötet, som hölls i rektor och fru Mannegards hem, bjödos deltagarna av värdfolket på förfriskningar, och ett trevligt samkväm avslutade mötet, varvid förekom pianomusik, uppläsning av d:r Lydia Wahlströms dikt till Fredrika-Bremerminnet, varjämte fröken Anna Frick höll ett föredrag om sina intryck från centralstyrelsemötet i Stockholm.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmtorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

Kristianstads F. K. P. R. hade onsdagen den 2 februari sitt första möte för året. Sedan ordföranden hälsat de närvarande välkomna, valdes representanter från föreningen till Skåneförbundets årsmöte i Ystad. Valda blevo fröken Anna Möller, fru Elsa Nordlund och fröken Anna Jönsson, till suppleanter fru Alma Westerberg, fröken Polly Björkman och fru Dagmar Andersson. Sedan några andra föreningsärenden avgjorts, redogjorde fröken Anna Hasselgren för centralstyrelsemötet. Det intressanta och sakrika anförandet åhördes med stort intresse. Efter föredraget upplästes en uppsats Fjärran mål av fru Jenny Richter-Velander samt Lydia Wahlströms Nyårsvaka 1915—1916. Sång av fru Anna Thorin med ackompanjemang av fru Louise Carlsson samt en livlig tesupé avslutade den trevliga aftonen.

Limmareds F. K. P. R., som sedan fru Elisabeth Wærn-Bugges föredrag i somras visat stor livaktighet, hade söndagen den 13 februari samkväm i ordförandens, fru Thérèse Nilsons, hem, varvid förekom uppläsning av rösträttslitteratur samt diskussion. Aftonen förlöft mycket angenämt och bland annat planerades en teaterföreställning för att stärka föreningens kassa.

Luleå F. K. P. R:s första möte för året var mycket talrikt besökt, även av utomstående, och som resultat kunde ytterligare några medlemmar antecknas i den livskraftiga föreningen. Föreningen räknar många förmågor och dess sammanträden äro verkliga högtidsstunder. Denna gång höll fröken Anna Svensson ett intressant och sakrikt föredrag över Den svenska kvinnorörelsen, särskilt rösträttsrörelsen, i vilket fröken S. klart och överskådligt gav en redogörelse över de svenska kvinnornas strid för sina rättigheter. Efter en stunds samkväm höll fru Ellen Vleugel föredrag över ämnet Hopp, rösträttskvinnornas aldrig svikande hopp. Hennes varmhjärtade och temperamentsfulla anförande blev också en maning till kvinnorna att icke ens i det offentliga livet förneka kvinnlighetens vackraste och värdefullaste sidor, sitt känslolobtonade själsliv, sin entusiasm och sin rättskänsla. En damtrio under ordförandens, fröken Märta Bucht, ledning hade mellan de båda föredragen, vilka så utmärkt kompletterade varandra och mottogs med livligt bifall, sjungit några sånger och nu spelade fru Gurli Högström för piano Prélude célèbre av Rachmaninoff, Peterson-Bergers Rosorna samt Mazurka av Chopin, varefter fru Gerda Schillander och fröken Högström sjöngo duetter.

Malmö F. K. P. R. hade den 29 februari ordinarie vårmöte, varvid års- och revisionsberättelserna föredrogs och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Advokaten fröken Elisabeth Nilsson höll ett instruktivt föredrag om Hur statsmaskineriet fungerar, och programmet för kvällen utfylldes dessutom av vacker sång och samkväm.

Motala F. K. P. R. hade den 7 februari sammanträde. Ämnen till vårens diskussionsaftnar uppsattes, varav ett, Den 40-gradiga skalan, kommer att hållas offentligt. Fröken Elli Wijkmarek redogjorde för årets centralstyrelsemöte, och tillstånd lämnades Vita Bandet att på sitt nästa sammanträde uppläsa de föredrag, som på centralstyrelsemötets andra dag hölls å Läkaresällskapets stora sal. Före mötet var

Ellen Ahlberg

6 STUREGATAN 6
STOCKHOLM

Allm. Telefon 127 76.

Stort lager av
Borstar, Kammar, Tvål, Parfymer m. m.

KOOPERATIVA LIV

försäkrings-**FOLKET** beviljar liv-
anstalten **FOLKET** försäkringar
alla slag. Adress Box 233. Bli ombud!
H. K. VASAGATAN 6.

**Insätt Edra besparingar
i A.-B. NYA BANKEN.**

samkväm anordnat, varvid flera nya medlemmar inträdde i föreningen.

Norbergs F. K. P. R. hade sitt första sammanträde för året den 12 februari. Fru Mary Arosenius lämnade därvid en sakrik och livfull skildring av centralstyrelsemötet i Stockholm. Efter föredraget agiterades för Röstret för Kvinnor och Kvinnornas kalender, varvid flera antecknade sig för desamma.

Strängnäs F. K. P. R. höll sitt årsmöte i ordförandens hem å Visholmen torsdagen den 10 februari. Mötet var ovanligt talrikt besökt. Av årsberättelsen framgick, att verksamheten under året, till följd av rådande allmänt kända förhållanden, till stor del legat nere. Endast tvänne s. k. studiecirkel hade hållits, med föredrag av generalmajor Bergman, omhandlande departementalreformen. Föreläsningarna hade hållits å drätselkammarens lokal och varit talrikt besökta av såväl män som kvinnor. Revisionsberättelsen upplästes och ansvarsfrihet beviljades. Vid förrättat styrelseval återvaldes till ordförande fru A. Widebeck, sekreterare fröken Ninni Huldt, skattemästare fru M. Lindblom samt fröken Emilia Rydberg. Till vice ordförande i stället för fru K. Giesecke, som avstigit sig, invaldes fru D. Bergman. Revisorer blevo fru G. Liljehagen och fru S. Nordström. Beslut fattades att anordna månatliga studieaftnar av samkvämsnatur för ernående av kunskap i sociala ämnen. För anordnande av dessa utsågs en kommitté av 5 personer, nämligen ordföranden, sammankallande, fruarna Stenbeck, Lindberg, Lindblom och Palmkvist. Med anledning av att föreningen i år räknar sin tioåriga tillvaro, beslöt att fra "jubileum". Detta skulle ske vid tiden strax före midsommar och i förening med länsförbundets årsmöte. Detta möte skulle göras så högtidligt som möjligt och till det samma skulle inbjudas medlemmar av F. K. P. R. från landet runt, då något större sammarmöte icke i år av Landsföreningen kommer att anordnas. Bemärkta föredragshållare skulle inbjudas. Allt om icke oförutsedda hinder skulle uppstå. Ordföranden erinrade om det stundande landstingsmanavalet med uppmaning att icke försumma begagnandet av sin rösträtt vare sig man tillhörde "höger" eller "vänster". Men man borde se till att någon vän av kvinnans politiska rösträtt komme med på listorna. Vidare uppmanades till prenumeration å tidningen Röstret för Kvinnor, vilket hade till omedelbar följd 9 nya prenumeranter. Sedan fröken Eva Sack uttalat ett tack till ordföranden, utbringade den senare ett fyrfaldigt leve för konungen och fäderneslandet samt för kvinnans rösträtt varefter och sedan Du gamla, du fria avsjungits, man skildes under gemytlig och förhoppningsfull stämning.

Strömstads F. K. P. R. hade den 16 februari ordinarie möte i förening med ett enkelt samkväm för firande av föreningens 10-åriga tillvaro. Års- och revisionsberättelserna från föregående år framdrogos, och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Ordföranden fru Anna Hellborn lämnade därefter en kort historik över verksamheten från den 16 februari 1906, då föreningen bildades av lärarinnan fröken Maria Almén, som även blev dess första ordförande. Under samkvämet gång höll lärarinnan fröken Dagny Flaum ett lärorikt och mycket sympatiskt framsagt föredrag med ämne ur kvinnorörelsens historia.

Sundsvalls F. K. P. R. hade den 23 februari årsmöte. Styrelse för 1916 blev: ordförande fröken Elin Wahlquist, vice ordförande fru Maja Gerdin, sekreterare fröken Maria Himmelstrand, vice sekreterare fröken Nanna Fjellström. Till kassaförvaltare nyvaldes fru Emmy Bosson efter fröken Agnes Stjernström, som undanbett sig återval. Föreningen beslöt att anordna nästa sammanträde som diskussionsafton med ämnet Kooperationen, inlett av skolkökslärarinnan fröken Laura Näsholm. Därefter lämnade fröken Elin Wahlquist en intressant redogörelse för centralstyrelsemötet.

Billiga Handarbeten.

TAPISSERIAFFÄREN, Bryggaregat. 1.
Gardiner ritade från 12 kr., Kuddar, Bonader,
Löpare 2 kr., Dukar 1 kr. m. m.
Allt ritat på linne.

Norra Bosättningsaffären

21 NORRTULLSGATAN 21
2:dra huset från Odenplan.

Lager av

Glas-, Porcelain- o. Husgerädsartiklar.
Allm. Tel. 153 53.

HOTELL VICTORIA

Norra Smedjegat. 14. (Hörnet av Herkulesg.)
Stockholms äldsta, billigaste och mest välkända
privathotell. Tyst och fridfullt läge strax
vid Brunkebergs- och Gustaf Adolfs torg. Elek-
triskt ljus o. telefon i rummen.
Vördsamt Fru Greta Schubert.
Post- o. Telegrafadr. HOTELL VICTORIA. Riks 53. Allm. 66 57.

FRU HEDENSKOGS

Privata Förlossningshem

TROLLHÄTTAN

Rikstel. 145

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetskädon
Utställning: David Bagaresgata 1, Sthlm.
Priskurant på begäran. Riks t. Arvika 87, Sthlm 48 44.

Begär priskurant även å Kullageraxlar.

Från vår läsekrets.**Kvinnor i livsmedelskommissionerna.**

Med anledning av en artikel, signerad M. F., där det om de nu upplösta livsmedelskommissionerna yttras att "antagligen fanns i hela landet ingen kvinnlig medlem i någon av dessa kommissioner", påpekas härmed, att det på några få ställen verkligen utsågs även kvinnliga medlemmar i dessa kommissioner. En av dessa orter var staden Lund, där på Lunds magistrats förslag fröken Elna Persson, (stadsfullmäktig redan då och allt fortfarande) samt fröken Maria Ljunggren (sedermera vald till stadsfullmäktig på de moderatas lista) insattes i nämnda kommission. Det förtjänar kanske i detta sammanhang nämnas, att livsmedelskommissionen i Lund under förliden höst hos stadsfullmäktige inlade en begäran om anslag till kurser i konservering och matlagning för mindre bemedlade kvinnor. I stadsfullmäktige förordat särskilt av fröknarna Persson och Ljunggren beviljades anslaget, och de planerade kurserna försiggingo även under livlig tillslutning och varmt uppskattade av dem, som däri togo del. Socialistpressens försök att på förhand misstänkliggöra kurserna och avråda från deltagande lyckades ej, utan resultatet blev i allo gott. I den nya livsmedelsnämnden insattes, nu av stadsfullmäktige, åter fröknarna Elna Persson och Maria Ljunggren.

H. B.

Kvinnor i predikstolen.

Med anledning av en notis med ovanstående rubrik i sista numret av Röstret för Kvinnor kan det vara av intresse för tidningens läsekrets att veta, att redan år 1888 fick en kvinna tillträde till flera predikstolar, då nämligen fröken Emilie Bathou talade i nykterhetsfrågan i olika kyrkor i Jämtland.

X. Y. Z.

Medaljen Illis quorum har tilldelats fröken Cecilia Milow på grund av hennes arbete för ungdomens sedliga fostran.

Söders "English School"

Erstagatan 26. Allm. Tel. S. 86085 eller 26914.
Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

HELFRID JOHANSSON

FÄRG-, KEMIKALIE- & PARFYMAFFÄR - Birger Jarlsgratan 29, Stockholm
Välorterat lager av Sjukvårdsartiklar, Kammar, Spegel, Borstar, Hår- & Munvatten, Hand-
cremer och Tinkurer, Tvål, Såpa och alla slags Putsmedel.
Telefonorder exp. omgående. Rikstel. 685. Sthlmstel. 8318

Mer och mer

övertygas den ärade allmänheten om att VYV-TVÄLEN är den förnämsta bland tvålar.
VYV-TVÄLEN säljes i varje välorterat parfym- och herrekliperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
YSTAD.

Damfriseringen

48 ODENGATAN 48

Rekommenderar sin kamning och ondulation m. m.

Brukklädsel arrangeras smakfullt och billigt. Kamning i hemmen.

Vördsamt

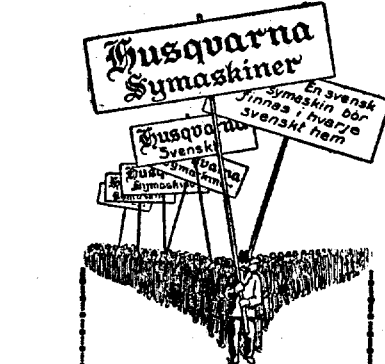
A. T. 12920. ANNA TROLLE.

Fruar! Var god göm adressen!

HEMMENS HJÄLPBYRÅ
A. t. Br. 8899. Drottningg. 53. A. 18268, R. t. 12077
Utför i hemmen tillfälliga arbeten med rengörn., städt., tvätt, strykn., matlag., servering m. m. Garanterar för ärliga, snygga o. ordentl. biträden, som jag nu prövat i ca 3 år.
Vördsamt Fru ELIN ÅGREN.

Rosendahl Fabrik, Carlshamn
Rikstelefon 30.

Lika bra och bättre än de bästa utländska i afseende å konstruktion, hållbarhet, samt lätt och tyst gång. Prisbilliga.
Obs! Förmånliga afbetalningsvillkor.

**G. NYSTRÖMS
MODESALONG**

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925. Rikstel. Norr 19.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL
39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Kvinnliga inspektörer.

Till inspektör över de aftonkurser i hemssysslor m. m., som Sällskapet för folkundervisningens främjande skall anordna under innevarande år, har folkskoledirektionen utsett fröken Hedvig Sidner. Folkskoledirektionen har samtidigt utsett fröken Kerstin Hesselgren till inspektör över de kvällskurser i matlagning, som södra K. F. U. K. har för avsikt att anordna under innevarande år.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

TAPISSERI-AFFÄR

24 B Grefturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT - I VAROR - FRITT VAL.

Rygghållare

"Perfekt"

Den är
oumbärlig för
varje ung flicka
med anlag för
framåtlutande
gång.

Uppgiv ålder!

Pris pr st.
4.50.

Till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.
STOCKHOLM

Skånska Handskmagasinet

Etablerad 1819

42 JARNTORSGATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välorterat lager av in- och utländska Handskar
och Vantar.
Parfym- och herrekliperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

A. WAHLGREN

SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054. Allm. 8880 & 23052

FILLIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194 Allm. 8865

Till landsorten fern expedition.

Göteborgs Transportbyrå

Etabl. 1900 Telefon 4730

ÖSTRA HAMNGATAN 8

Intill Lilla Bommen.

Transporter - Budsändningar - Flyttningar - Gods-magasiner - Specialitet: Pianotransporter o. förpackningar.
Uthyr elektr. dammsugaren "VAMPA"

Prenumerera

på

MORGONBRIS

**Socialdemokratiska
Kvinnorörelsens tidning.**

Utkommer omkring den 1:sta varje månad.
Pris för helt år kr. 1:20.

PRENUMERERA PÅ POSTEN.

Röstret för Kvinnors

sjätte nummer för 1916 innehåller bl. a.:

»Röstret för Kvinnors»
Sommarmöte 1916. Inbjudan till Strängnäs.
Intryck från det stridande Tyskland.
Fridtjuv Berg. Några minnesord. Av Karolina
Widerström.
Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas
rösträttsfråga. VI.
Omöjligt - kanske - naturligtvis! Internationellt
rösträttsmöte i Stockholm.
Männens uppgift.
De som döma oss. Av Karin Fjällbäck-Holmgren.
Lagberedningens förslag till lag om barn utom
äktenskapet. Av jur. kand. Eva Andén.

Stockholm, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1916.